

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.023.04.2016

P/16/092

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

Trzebowniko 22, 36-001 Trzebowniko

T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06

lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/16/092 – Funkcjonowanie świetlic szkolnych
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
<i>Kontrolerzy</i>	Wilhelm Dmytrów, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/141/2016 z dnia 28 listopada 2016 r. Andrzej Liwo, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/147/2016 z dnia 13 grudnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1 - 4)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ignacego Krasickiego w Dubiecku (dalej Szkoła), ul. Przemyska 6, 37 – 750 Dubiecko
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Pani Teresa Blecharczyk - Dyrektor Szkoły od 1 września 2016 r. W okresie od 01.01.2013 r. do 31.08.2016 r. Dyrektorem Szkoły był pan Marek Blecharczyk (dowód: akta kontroli str. 5-8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Szkoła diagnozowała potrzeby edukacyjne i rozwojowe oraz zainteresowania uczniów, ale na tej podstawie nie utworzyła grup wychowawczych. Kurator Oświaty oceniając jakości prowadzonych zajęć świetlicowych wskazał, że stosunek liczby godzin przeznaczonych na realizację danego rodzaju zajęć do ogólnej liczby godzin pracy świetlicy wynosił: odrabianie lekcji – 30%, zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów – 30%, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny uczniów – 30%, inne zajęcia uwzględniające potrzeby edukacyjne i rozwojowe uczniów oraz ich możliwości psychofizyczne (jak: zajęcia logopedyczne, taneczne i profilaktyczne) – 10%.¹ Szkoła opracowała ogólne zasady bezpieczeństwa uczniów zapisanych do świetlicy, ale nie uregulowała zasad przekazywania opieki po zakończonych lekcjach nad uczniami zapisanymi do świetlicy (w szczególności klas I-III) oraz uczniami, którzy ze świetlicy udają się na lekcje lub do autobusu szkolnego, a także sposób, w jaki wychowawca świetlicy może sprawdzić przyczyny z powodu, których uczeń zapisany na zajęcia świetlicowe, nie uczestniczy w nich. Pod opieką jednego nauczyciela podczas prowadzonych zajęć w analizowanych okresach nie pozostawało więcej niż 25 uczniów. Dyrektor szkoły nie sprawował nadzoru pedagogicznego nad świetlicą szkolną.

¹ Protokół kontroli z 18.04.2016 r. (akta kontroli: str. 254-257)

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja zajęć świetlicowych pod względem zapewnienia właściwej opieki nad uczniami.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Liczba wszystkich uczniów w Szkole w latach 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 - stany na 30 września - wynosiła odpowiednio: 274, 277, 252.

W tym liczba uczniów:

- z klas I-III, wynosiła odpowiednio: 115, 121, 110,
- z klas zerowych, wynosiła odpowiednio: 31, 32, 26.

Na dzień 30 września roku szkolnego 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017, liczba uczniów zapisanych do świetlicy szkolnej wynosiła odpowiednio: 149, 159, 135, co stanowiło 54,4%, 57,4% i 53,6% uczniów Szkoły, z czego 81, 81, i 67 to uczniowie z klas I-III. Stanowili oni odpowiednio 54,4%, 50,9% i 49,6% uczniów korzystających z opieki świetlicowej.

Na koniec września roku szkolnego 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 w świetlicy utworzonych było po 6 grup wychowawczych. Minimalna i maksymalna liczba uczniów w poszczególnych grupach wychowawczych w ww. latach szkolnych wynosiła odpowiednio: 20/26, 21/38, 20/25.

Zajęcia lekcyjne rozpoczynały się we wszystkie dni tygodnia o godzinie 8.00 i trwały w zależności od rocznika: do godz.11.30 lub maksymalnie do godz.12.35 (dla klas I-III) oraz maksymalnie do godz.14.20 (dla klas IV-VI). Z klas zerowych jedynie w latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016 do świetlicy zapisanych było odpowiednio 15 i 19 dzieci.

Zajęcia świetlicowe odbywały się w latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017, odpowiednio w godzinach: 6.45-17.00, 6.45-16.30 i 7.00-16.30.

W kontrolowanym okresie do Szkoły dzieci były dowożone zorganizowanym transportem. Łączna liczba dowożonych dzieci w latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 wynosiła odpowiednio: 108, 114, 111, w czym uczniów klas zerowych było w ww. latach odpowiednio: 15, 13, 14; uczniów klas I-III: 44, 46, 44 oraz uczniów klas IV-VI: 49, 55 i 63.

Godziny odjazdu autobusów odwożących uczniów po zajęciach były pomiędzy godzinami 13.00 a 14.50, tj. w godzinach pracy świetlicy szkolnej.

W latach objętych kontrolą do Dyrektora Szkoły nie wpłynęły skargi lub wnioski dotyczące funkcjonowania świetlicy szkolnej.

(dowód: akta kontroli str. 5-16)

1.2. Organizacja pracy świetlicy szkolnej.

1.2.1. Przyjęte założenia organizacyjne dot. pracy świetlicy uregulowane zostały w:

- Statucie Publicznej Szkoły Podstawowej im. Ignacego Krasickiego w Dubiecku² (dalej statut),
- rocznych i miesięcznych planach pracy świetlicy³ (dalej plany),
- regulaminie świetlicy szkolnej⁴ (dalej regulamin), oraz
- dziennikach zajęć w świetlicy szkolnej, prowadzonych w danym roku szkolnym (dalej dziennik).

W § 24 statutu, w sposób ogólny odniesiono się do spraw dotyczących pracy świetlicy. Postanowiono w nim, że dla uczniów którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy ich rodziców lub organizację dojazdu do szkoły, umożliwia się korzystanie ze świetlicy szkolnej. W świetlicy prowadzone są zajęcia w grupach wychowawczych, w których liczba uczniów nie powinna przekraczać 25, w godzinach od 7⁰⁰ do 16³⁰. Wychowawcy zapewniają bezpieczeństwo, prowadzą zajęcia tematyczne zgodnie z uzdolnieniami i zainteresowaniami dzieci. W statucie nie określono:

- zasad przyjmowania uczniów do świetlicy przed zajęciami oraz ich odbierania po zakończonych zajęciach,

² Będącym załącznikiem do uchwały nr 8/2015 Rady Pedagogicznej z 27.08.2015 r. w sprawie zatwierdzenia zmian w Statucie Publicznej Szkoły Podstawowej w Dubiecku. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że poza Statutem nie było opracowanych i wdrożonych innych aktów regulujących organizację Szkoły, oraz, że poprzedni dyrektor (oraz wicedyrektor) nie przekazali jej dokumentów szkolnych.

³ Sporządzanych na dany rok szkolny 2014/2015, 2015/2016, 2016/2015.

⁴ Sporządzanym na dany rok szkolny: 2014/2015, 2015/2016, 2016/2015, przez kierownika świetlicy.

- wykazu dokumentów regulujących pracę świetlicy, za opracowanie których odpowiadał kierownik świetlicy,
- kto i kiedy sporządza plan, oraz kto, kiedy i w jakiej formie go zatwierdza.

W regulaminie zapisano, że celami i zadaniami świetlicy są m.in.: organizowanie opieki, pomocy w nauce, tworzenie warunków do nauki własnej, przyzwyczajanie do samodzielnej pracy, organizowanie gier i zabaw ruchowych mających na celu prawidłowy rozwój fizyczny, odkrywanie i rozwijanie zainteresowań uczniów, tworzenie warunków do uczestnictwa w kulturze, upowszechnianie zasad kultury zdrowotnej. Z opieki świetlicy mogą korzystać uczniowie codziennie, z wyjątkiem wcześniej ustalonych z organem prowadzącym i podanych do wiadomości rodziców przerw świątecznych i wakacyjnych. Kwalifikacja uczniów do świetlicy odbywa się na podstawie kart zgłoszeń, które wypełniają rodzice. Czas pracy świetlicy dostosowany jest do organizacji dowożenia oraz potrzeb rodziców. Świetlica przejmuje opiekę nad dzieckiem od momentu, w którym zgłosi ono swoją obecność u wychowawcy świetlicy, a w sytuacji, kiedy uczeń nie zgłosi się do świetlicy, wychowawcy nie ponoszą odpowiedzialności za jego bezpieczeństwo. Ze świetlicy dzieci są odbierane przez rodziców lub osoby upoważnione przez nich na piśmie. Rodzice, których dzieci są odbierane przez starsze rodzeństwo, podpisują oświadczenie o odpowiedzialności za bezpieczeństwo dzieci w drodze ze szkoły. Uczniowie są zwalniani ze świetlicy tylko na pisemną prośbę rodziców z adnotacją o odpowiedzialności za bezpieczeństwo w drodze do domu. W przypadku, gdy rodzice odbierają ucznia zapisanego do świetlicy po zajęciach lekcyjnych, zgłaszają ten fakt do wychowawcy świetlicy. Dokumentację świetlicy stanowią: roczny i miesięczny plan pracy świetlicy, dziennik i karty zgłoszeń dzieci do świetlicy.

W regulaminie określono prawa i obowiązki ucznia. Zgodnie z regulaminem, uczeń miał prawo do: wyboru zajęć zgodnie z zainteresowaniami, korzystania z pomocy wychowawcy w odrabianiu lekcji, wpływania na planowanie pracy w świetlicy i korzystania z organizowanych form dożywiania, oraz zobowiązany był m.in. do: systematycznego udziału w zajęciach, usprawiedliwiania swojej nieobecności, nie opuszczania świetlicy bez uprzedniego zgłoszenia wychowawcy.

(dowód: akta kontroli: 17-122, 199-201)

1.2.2. W Szkole nie było przyjętych procedur zgłaszania i przyjęcia dziecka do świetlicy szkolnej. Kierownik świetlicy wyjaśniła, że *w praktyce jest przyjęta forma rozdawania dzieciom wniosków o przyjęcie do świetlicy⁵, które wypełniają rodzice. Wnioski znajdują się również w sekretariacie Szkoły i u kierownika świetlicy. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że wszyscy rodzice, którzy zgłaszali potrzebę, aby ich dziecko po skończonych lekcjach przebywało w świetlicy byli pozytywnie załatwiani. Przyjęto praktykę stopniowania czynności, gdzie osobą pierwszego kontaktu dla rodzica był wychowawca, później kierownik świetlicy, dyrektor szkoły i ostatecznie wójt. W badanym okresie pojedyncze przypadki zgłaszane przez rodziców załatwiane były w formie ustnej, na poziomie rodzic – wychowawca, ewentualnie kierownik świetlicy. Nie wystąpił przypadek wyczerpania tego schematu, żadna ze spraw nie była zgłaszana do dyrektora szkoły, ani do wójta.*

W kontroli ustalono, że w latach szkolnych 2014/2015 i 2015/2016, nie posługiwano się jednolitym wzorem karty zgłoszenia do świetlicy (dalej karty), tylko występowały karty zróżnicowane pod względem zakresu danych.

Badanie 9 kart zgłoszenia do świetlicy⁶ wykazało, że karty złożone w latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016:

- w 6 przypadkach posiadały klauzulę o treści: *„Jednocześnie informujemy, że jeżeli dziecko opuści samowolnie, bez zgody wychowawców zajęcia w świetlicy, to wychowawcy nie ponoszą odpowiedzialności za bezpieczeństwo dziecka”*, oraz w 3 przypadkach takiej klauzuli nie było,
- w 3 przypadkach karty zawierały informacje o czasie przebywania dziecka w świetlicy szkolnej i w 6 przypadkach nie zawierały takich informacji,

⁵ Faktycznie: „Kart zgłoszenia do świetlicy”.

⁶ 4 kart z roku szkolnego 2014/2015 i 5 kart z roku szkolnego 2015/2016.

- w 6 przypadkach zawierały dane o miejscu zatrudnienia rodziców, w pozostałych 3 przypadkach karty nie przewidywały takich informacji.

Na kartach rodzice/opiekunowie mogli wpisać dodatkowe informacje i uwagi dotyczące dziecka (jak: choroba, uczulenia, zainteresowania, zastrzeżenia).

Ponadto na kartach należało podać następujące dane: imię i nazwisko dziecka, klasę lekcyjną, adres zamieszkania, dane kontaktowe rodziców dziecka (w 6 kartach, pozostałe 3 karty nie przewidywały takich danych).

W 3 kartach (z okresu 10.09.2015 r. - 16.09.2015 r.) nie było wypełnionych rubryk dotyczących miejsca zatrudnienia rodziców.

Na kartach w rubryce „Uwagi o dziecku”, były wymienione w nawiasie przykładowe dane, które należy uwzględnić przy wypełnianiu tej rubryki, np. stała choroba, wady rozwojowe, kalectwo, alergie. W rozpatrywanych 9 kartach, te rubryki pozostały niewypełnione.

Kierownik świetlicy wyjaśniła, że w Szkole *nie ma przyjętych pisemnych procedur badania oczekiwań rodziców, w zakresie form spędzania przez dziecko czasu w świetlicy. Badania oczekiwań rodziców przeprowadzane jest na podstawie ankiet skierowanych do rodziców, które są dołączane do wniosków. Karty te rozdawane są uczniom w czerwcu pod koniec poprzedniego roku szkolnego.*

W latach szkolnych 2013 – 2016, przekazywano rodzicom do uzupełnienia anonimową „Ankieta dla rodziców”, z założenia mającą na celu zdiagnozowanie ich potrzeb i oczekiwań w zakresie opieki świetlicowej.

Nie stwierdzono innej formy udokumentowanego badania oczekiwań rodziców związanego z pobytem dziecka w świetlicy zarówno przed jak i po 4 czerwca 2014 r. w związku ze zmianą ustawy o systemie oświaty.

(dowód: akta kontroli: 123-137)

W roku szkolnym 2015/2016 została przeprowadzona ewaluacja wewnętrzna (nadzór pedagogiczny) przez grupy ewaluacyjne powołane przez Dyrektora Szkoły. Ewaluacja została zakończona sprawozdaniem, które przedstawiono radzie pedagogicznej w dniu 12.09.2015 r. Plan nadzoru był realizowany w celu zbierania i analizowania informacji dla ustalenia poziomu spełniania przez szkołę wymagań w różnych obszarach jej działalności. W zakresie funkcjonowania świetlicy szkolnej w sprawozdaniu stwierdzono, że wychodząc naprzeciw potrzebom uczniów godziny otwarcia świetlicy w szkole były dostosowane do odjazdów autobusów. Od poniedziałku do piątku można było pozostawić w szkole dziecko w godzinach od 7.00 do 16.00, w tym czasie otoczone było opieką, mając możliwość zabawy, bądź innych zajęć, dostosowanych do swojego wieku. Zajęcia świetlicowe podzielone były na grupy, aby każde dziecko mogło realizować swoje zainteresowania. Uczniowie mieli zapewnione ciepłe posiłki w stołówce szkolnej i zapewnioną opiekę w czasie ich spożywania.

(dowód: akta kontroli: 138-146)

1.3. W kontroli ustalono, że plany pracy świetlicy w latach 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 zostały sporządzone według takiego samego schematu (plan pracy na rok szkolny 2015/2016, miał takie same zapisy jak plan na rok szkolny 2013/2014). W szczególności plany nie uwzględniały możliwości organizowania przez Szkołę nauki w świetlicy języka obcego nowożytnego, oraz nie określały wskaźników, pozwalających stwierdzić, które cele zawarte w planie zostały zrealizowane, a spodziewane rezultaty osiągnięte (procedury pomiaru). W ww. planach zawarto następujące zadania:

- organizację pracy świetlicy, realizowaną poprzez przypomnienie regulaminu świetlicy, praw i obowiązków wychowanków, rozmowy z wychowankami, prawidłowe przedstawianie się, właściwe zachowanie, formy grzecznościowe na co dzień,

- bezpieczną drogę do szkoły, realizowaną poprzez pogadanki, zajęcia plastyczne, wykonanie gazetek ściennych, wykonanie plakatu „telefony alarmowe”, scenki rodzajowe, zabawę dramową „zgubiłem się”,

- zapewnienie opieki uczniom korzystającym ze stołówki szkolnej, realizowane poprzez eliminowanie niebezpiecznych sytuacji,
- kształtowanie pozytywnych postaw wychowanków, realizowane poprzez kształtowanie właściwego zachowania, wskazywanie na właściwe relacje w rodzinie, wyrabianie właściwego stosunku do pracowników szkoły i innych uczniów, dbanie o estetykę i porządek w świetlicy,
- zapoznanie z zasadami bezpieczeństwa, poprzez rysunek farbami „ulica w mieście”, scenki rodzajowe, jak zachować się w środkach komunikacji miejskiej, spacer ulicami Dubiecka
- wzmacnianie wychowanka w rozwoju intelektualnym, poprzez pomoc w odrabianiu lekcji, pomoc w nauce uczniom mającym trudności,
- budzenie i rozwijanie zainteresowań wychowanków, poprzez organizację różnych form zajęć, w formie zajęć plastycznych, teatralnych (przygotowywanie przedstawień i inscenizacji), zajęć czytelniczo-medialnych, umuzykalniających,
- kształtowanie postawy szacunku do kultury, tradycji, obyczajów, wartości narodowych, realizowane poprzez pogadanki „dbamy o czystość językową i poprawne oraz kulturalne wystawianie się”, przypomnienie wydarzeń z 11.11.1918 r., rozmowy na temat patriotycznej postawy i jej znaczenia dla narodu,
- edukacja prozdrowotna, poprzez zajęcia sportowe w sali gimnastycznej, pogadanki „jak ubrać się, gdy pogoda jest zmienna”, rozmowy o zdrowym odżywianiu się,
- edukacja czytelnicza i medialna, realizowane poprzez czytanie dla zdobycia wiadomości i zaspokojenie potrzeb poznawczych, rozwijanie czytelnictwa przez różne rodzaje działań inspirowanych tekstem, współpracę z biblioteką szkolną.

(dowód: akta kontroli: 60-105, 168-172)

1.4. W roku szkolnym 2011/2012 w świetlicy szkolnej było 2,96 etatu wychowawcy, a w latach 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2016/2017 odpowiednio: 3,43, 3,51, 3,66, 2,48, 2,5. Liczba osób zatrudnionych na etacie wychowawcy wynosiła odpowiednio: pięć (w tym trzy osoby na niepełnym etacie), siedem (pięć osób na niepełnym etacie), sześć (cztery osoby na niepełnym etacie), siedem (pięć osób na niepełnym etacie), sześć (cztery osoby na niepełnym etacie), trzy (jedna osoba na niepełnym etacie). W latach 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 w Szkole było 2,48 i 2,5 etatów wychowawcy świetlicy. Łączny wymiar czasu pracy w tygodniu wynosił odpowiednio: 89, 61 i 59 godzin.

Tygodniowa liczba godzin w świetlicy wynosiła w latach 2014/2015 - 2016/2017 odpowiednio: 168, 157, 155. Szkoła nie zatrudniała asystentów wychowawców świetlicy.

W latach szkolnych 2011/2017 stanowisko nauczyciela wychowawcy świetlicy zajmowało łącznie 11 nauczycieli, spośród których 6 pracowało w świetlicy przez okres jednego roku, 2 przez dwa lata, 1 przez trzy lata, 2 przez cztery lata, 2 przez pięć lat, oraz 2 na stanowisku nauczyciela wychowawcy zatrudnionych jest nieprzerwanie od 30 września 2011 r.

W badanym okresie, nauczyciele nie pełnili funkcji opiekuńczo wychowawczych w świetlicy szkolnej.

(dowód: akta kontroli: 258-262)

1.5. Pomieszczenia Szkoły przeznaczone na potrzeby świetlicy szkolnej znajdowały się na parterze w „starej” części budynku, w sali nr 006 (główna sala świetlicy) o powierzchni 51,6 m², oraz w salach nr 002 o pow. 35,5 m² i nr 007 o pow. 32,7 m². Ponadto zajęcia świetlicowe realizowane były w innych pomieszczeniach, tj. w pracowni komputerowej (do 10 godz. tygodniowo) oraz sali gimnastycznej (do 2 godz. tygodniowo). Sezonowo według potrzeb, zajęcia prowadzone były na placu zabaw („Radosna szkoła”), zlokalizowanym bezpośrednio przy budynku Szkoły. Dojście do pomieszczeń świetlicy dla dzieci, które uczą się na I piętrze, odbywało się po dwubiegowych schodach (łącznie 27 stopni). Poręcze schodów posiadały zabezpieczenia przed ewentualnym zsuwaniem się po nich.

W pomieszczeniach świetlicy nie wyodrębniono stref funkcjonalnych, tj. porządkowej, kręgu, zabawy, gier i zabaw stolikowych, nauki i wystawy. Drzwi do sal były zamykane na klucz, nieprzeszkłone oraz nie posiadały progów. We wszystkich salach świetlicowych były apteczki pierwszej pomocy. Ciągi komunikacyjne posiadały prawidłowe oznakowanie dróg ewakuacji, instrukcje na wypadek pożaru oraz instrukcje udzielania pierwszej pomocy. W salach, w których zorganizowano zajęcia świetlicowe zostały zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa.

W sali nr 007, brak było wyodrębnionego miejsca do przechowywania tornistrów, plecaków, które pozostawiane były na podłodze. Całość obiektu Szkoły i jej otoczenie objęte było monitoringiem, z punktem rejestracji obrazu i podglądu w gabinecie dyrektora.

W kontroli ustalono, że w datach : 28.08.2014 r., 27.08.2015 r. oraz 31.08.2016 r. w Szkole corocznie przeprowadzana była kontrola obiektów szkolnych, pod kątem zabezpieczenia bezpieczeństwa (na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach)⁷. Kontrolę dokonywała komisja, w skład której wchodził: dyrektor LO w Dubiecku, dyrektor SP w Dubiecku oraz inspektor do spraw bhp z Urzędu Gminy w Dubiecku. Każdorazowo, wyniki tych kontroli kończyły się brzmieniem: „Komisja uznaje, że na terenie obiektów należących do Szkoły, nie stwierdzono występowania zagrożeń dla życia i zdrowia osób korzystających z tych obiektów. Ponadto Komisja uznaje, że na terenie obiektów należących do w/w szkoły, są zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki pobytu uczniów w szkole”.

(dowód: akta kontroli: 263-322)

1.6.1. W latach 2014-2016 środki finansowe na prowadzenie świetlicy, ujęte w projektach planów finansowych zatwierdzonych przez dyrektora szkoły, wynosiły odpowiednio (w zł): 232.604, 183.547, 162.040. Organ prowadzący zatwierdził plany w zaproponowanych przez Szkołę kwotach.

Plany finansowe po zmianach, zatwierdzone przez organ prowadzący określały wydatki szkoły odpowiednio na poziomie: 2.550.271,51 zł, 2.668.333 zł, 2.722.969,65 zł.

W zakresie określenia wydatków rzeczowych ponoszonych na świetlicę szkolną w latach objętych kontrolą, wyjaśnienie złożyła Podinspektor w Urzędzie Gminy Dubiecko Pani Maria Benedyk, która podała m. in., że „w programie finansowo-księgowym zatwierdzonym do użytkowania w Urzędzie Gminy Dubiecko za pomocą, którego księgowane są również jednostki oświatowe gminy, nie wyodrębniono wydatków ponoszonych na świetlicę. Ponoszone w szkole koszty księgowano zgodnie z klasyfikacją budżetową, czyli 80101 – szkoły podstawowe, lub 80103 – oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych. Obecnie jedyną możliwością ustalenia wysokości poniesionych wydatków rzeczowych byłoby ręczne wertowanie dokumentacji księgowej i ustalanie po ewentualnym opisie na fakturze miejsca poniesienia nakładów. Ze względu na kończący się rok i liczne obowiązki związane z pracami w księgowości, nie jest możliwe wygospodarowanie czasu koniecznego na te czynności”.

Wyjaśniając, dlaczego w księgach rachunkowych prowadzonych w Urzędzie Gminy w Dubiecku, nie wyodrębniono środków finansowych na prowadzenie świetlicy w Szkole⁸, Skarbnik Gminy podała, m.in. że wyodrębnienie wydatków w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza, rozdział 85401 – świetlice szkolne, ma uzasadnienie w przypadku, gdy taka świetlica jest odrębną jednostką organizacyjną. Wydzielenie środków finansowych tylko na świetlicę, w naszym przypadku może opierać się tylko o wyliczenia szacunkowe, dotyczy to wydatków na media (gaz, energia, telefon, internet, środki czystości, remonty, usługi kominiarskie, przeglądy instalacji gazowych itp.) Jedynymi realnymi wydatkami są wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń kierownika i pracownika świetlicy. Takie szacunkowe

⁷ Dz. U. z roku 2003 Nr 6, poz. 69 ze zm.)

⁸ Które są określone w dziale 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza, rozdział 85401 - świetlice szkolne, w załączniku 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1053 ze zm.).

wyliczanie wydatków tworzy swego rodzaju fikcję w celu ustalenia kosztów utrzymania świetlicy szkolnej, która jest ściśle związana ze Szkołą, znajduje się w budynku Szkoły, środki finansowe na jej utrzymanie są zabezpieczone w budżecie Szkoły i wykazane w dziale 801 – Oświata i wychowanie, rozdziale 80101 – szkoły podstawowe.

(dowód: akta kontroli str. 337-360)

1.7.2. Wyjaśnienie w zakresie określenia osoby, czasu oraz podstawy ustalania finansowych potrzeb Świetlicy, które winne być podstawą do ujęcia kwot w projektach planu finansowego udzieliła Kierownik świetlicy, która podała, że *świetlica nie była traktowana jako wyodrębniona działalność w szkole, dlatego nie była ujęta w projekcie planu finansowego. Plan finansowy obejmował szkołę jako całość. Zakupy dokonywane były przez dyrektora szkoły ze środków zaplanowanych w szkole. Materiały na zajęcia świetlicowe dla dzieci zabezpieczali rodzice*".

W wyjaśnieniu złożonym w tej samej sprawie Dyrektor Szkoły podała, że *obsługa księgowa od lat była i jest prowadzona przez gminę. Nie wiem czy dział 854, rozdział 85401 był wyszczególniony w planach finansowych*".

Ustalono, że działalność świetlicy nie była dofinansowana z innych źródeł.

(dowód: akta kontroli str. 12-13, 123-126, 337-339)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, Najwyższa Izba Kontroli nie stwierdziła nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Przedmiotem uwagi jest ogólność regulacji wewnętrznych w Szkole, w zakresie zasad przyjmowania uczniów do świetlicy przed zajęciami oraz ich odbierania po zakończonych zajęciach, oraz brak regulacji dotyczących sporządzania planu zajęć świetlicy, czy wykazu dokumentów regulujących pracę świetlicy, za opracowanie których odpowiadałby jej kierownik.

Ocena częściowa

W ocenie NIK, Szkoła zbyt ogólnie określiła zasady odpowiedzialności za bezpieczeństwo uczestników zajęć świetlicowych, zasady informowania i usprawiedliwianie nieobecności dziecka na zajęciach świetlicowych; zasady przyjmowania na zajęcia i odbierania uczniów po zajęciach świetlicowych. Szkoła badała oczekiwania rodziców związane z zajęciami świetlicowymi. W opracowanym planie zajęć świetlicowych nie zostały określone wskaźniki, pozwalające stwierdzić, które cele zawarte w planie zostały zrealizowane, a spodziewane rezultaty osiągnięte. Szkoła posiadała odpowiednie warunki lokalowe do prowadzenia zajęć świetlicowych.

2. Uwzględnianie podczas zajęć świetlicowych potrzeb edukacyjnych i rozwojowych uczniów.

Opis stanu
faktycznego

2.1.1. – 2.1.3. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że „grupa wychowawcza” to *grupa uczniów szkoły, która po skończonych lekcjach przebywa w świetlicy i korzysta z opieki nauczyciela wychowawcy świetlicy, w oczekiwaniu na odwóz autobusami szkolnymi lub odbiór osobisty rodzica/opiekuna*.

Szkoła w sposób udokumentowany nie miała przyjętych zasad diagnozowania potrzeb uczniów (edukacyjnych, rozwojowych i możliwości psychofizycznych) korzystających z zajęć świetlicowych, rozpoznawania ich zainteresowań i określania zajęć zapewniających ich prawidłowy rozwój fizyczny⁹,

⁹ W szczególności, powyższe zagadnienia nie były ujęte w statucie szkoły (a w Szkole nie było opracowanych i wdrożonych innych aktów organizacyjnych).

a także dokumenty dotyczące pracy świetlicy w Szkole¹⁰, nie określały kryteriów podziału na grupy wychowawcze.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w organizacji funkcjonowania świetlicy powyższe zasady nie zostały uwzględnione, ponieważ *za główny cel i zadanie świetlicy przyjęto opiekę i bezpieczeństwo dzieci oczekujących na odjazd autobusów. Ponadto w miarę możliwości wychowawcy świetlicy tak organizowali zajęcia, aby rozwijały one zainteresowania dzieci i zapewniały prawidłowy ich rozwój, np. zajęcia na sali gimnastycznej, pracowni komputerowej, plastyczne.*

Kierownik świetlicy wyjaśniła, że w zakresie diagnozowania potrzeb uczniów, rozpoznawania ich zainteresowań i określania zajęć zapewniających ich prawidłowy rozwój fizyczny *przyjęto praktykę przekazywania informacji w kontakcie ustnym i bezpośredniego przekazywania wniosku i ankiety diagnozującej takie potrzeby.*

Wyjaśniając jaka jest przyjęta w Szkole organizacja dokumentowania zdiagnozowanych potrzeb i rozpoznawania zainteresowań uczniów korzystających z zajęć świetlicowych, Kierownik świetlicy podała, że *dokumentowanie zdiagnozowanych potrzeb i rozpoznawanie zainteresowań uczniów korzystających z zajęć świetlicowych nie jest formalnie uregulowane* i że do dotychczas nie spotkała z wymogiem regulowania takiej rzeczy. Ponadto podała, że posiada ankiety tylko z diagnozowania takich potrzeb na rok szkolny 2016/2017 i nie posiada ankiet z lat poprzednich, ponieważ po zakończeniu każdego roku szkolnego, *niszczy je.*

W kontroli ustalono, że w latach szkolnych 2013 - 2017 wśród uczniów i rodziców przeprowadzono dwie anonimowe ankiety w celu określenia potrzeb edukacyjnych i rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu rozpoznania ich zainteresowań i określania zajęć świetlicowych zapewniających ich prawidłowy rozwój, których zbiorcze wyniki z poszczególnych lat, zostały przedstawione na dokumencie pn. „Analiza ankiet dla uczniów i rodziców – diagnoza potrzeb pracy świetlicy” (dalej analiza). Analiza z roku szkolnego 2015/2016, zawierała zbiorcze wyniki przeprowadzanych, anonimowych badań ankietowych, których respondentami byli zainteresowani uczniowie i ich rodzice. Ankiety wypełniło 61 rodziców i 70 uczniów. Uczniowie odpowiedzieli m.in., że:

- świetlica jest dla nich: miejscem zabaw – 28,6%, miejscem spotkań z kolegami i koleżankami – 28,6%, miejscem oczekiwania na autobus – 24,3%, miejscem odrabiania pracy domowej – 14,3%, miejscem odpoczynku - 4,
- czują się w świetlicy bezpiecznie – 100%,
- najbardziej podobają im się zajęcia: komputerowe – 30%, ruchowe – 28,6%, układanie puzzli, budowanie z klocków – 17,1%, plastyczne – 14,3%,
- chętnie uczęszczają na zajęcia świetlicowe – 90% (10% - nie),
- odrabiają pracę domową w świetlicy: tak, często – 21,4%, nie – 44,3%, czasem – 34,4%,
- chcieliby coś zmienić w świetlicy, aby poczuć się lepiej: więcej ciszy - 20%, nie chciałoby nic zmieniać – 80%.

Pytania skierowane do rodziców dotyczyły m.in. czasu pracy świetlicy, proponowanych zajęć świetlicowych dla swojego dziecka. Z analizy wynika, że z proponowanych zajęć świetlicowych rodzice najbardziej cenią sobie wspólne przebywanie z kolegami/koleżankami (32,8%), zabawy ruchowo-sportowe (19,7%), zabawy dydaktyczne, tematyczne (18%). Z opieki i oferty świetlicy zadowolonych było 96,8%. Prawie wszyscy ankietowani (98,4%) stwierdzili, że godziny pracy świetlicy są dla nich odpowiednie.

Wyjaśniając czy i co się zmieniło w funkcjonowaniu świetlicy szkolnej w związku ze zmianą ustawy¹¹ z dnia 4 czerwca 2014 r. w tym, w zakresie organizacji zajęć świetlicowych, finansowania

¹⁰ W tym regulamin świetlicy.

¹¹ Art. 67 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.).

organizacji zajęć, warunków prowadzenia zajęć¹², Kierownik świetlicy podała min., że w związku ze zmianą ustawy w zakresie organizacji zajęć świetlicowych, finansowania organizacji zajęć, warunków prowadzenia zajęć, zapisy w planie pracy nie uległy zmianie w związku z tym, że ujęto ten zakres wyprzedzająco i w tej szkole zmiany o których mowa w przepisie 67 ust. 5 ustawy, zostały już uwzględnione w planie pracy świetlicy na rok 2013/2014. Nie było potrzeby formalnie zmieniać treści tego planu lub dostosowywać go do zmian.

W kontroli ustalono, że „Roczny plan pracy w świetlicy na rok szkolny 2013/2014” zapewniał uczniom korzystającym ze świetlicy szkolnej, zajęcia uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe, a także ich możliwości psychofizyczne, w tym zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie lekcji.

(dowód: akta kontroli str. 115-116, 123-128, 147-170, 231-232)

2.1.4. W Szkole pomimo diagnozowania potrzeb i rozpoznawania zainteresowania uczniów, nie były one wykorzystywane do organizacji grup wychowawczych.

Kierownik świetlicy wyjaśniła, że Szkoła zdiagnozowała potrzeby i zainteresowania uczniów, aczkolwiek w świetle analizy ankiet stwierdzono, że potrzeby dzieci są tak różnorodne, że nie można było zorganizować grup tematycznych. Dzieci podając swoje potrzeby nie uwzględniały możliwości Szkoły. Realizacja potrzeb została więc dostosowana do możliwości Szkoły i dlatego utworzono 6 grup z uwagi na dojazd.

Dyrektor Szkoły podała, że z uwagi na to, że grupy faktycznie są tworzone ze względu na odjazd autobusów szkolnych, *dotychczas nie określono kryteriów podziału na grupy wychowawcze*. W roku szkolnym 2015/2016 wszystkie grupy wychowawcze zostały utworzone ze względu na organizację odwozu dzieci po skończonych lekcjach, co pozostawało w związku ze specyfiką szkoły, której obwód obejmuje miejscowości: Dubiecko, Wybrzeże, Słonne, Winne-Podbukowina, Łączki, Śliwnica i Sielnica i zasadne było tworzenie grup dostosowanych do odjeżdżających autobusów szkolnych w kierunku miejsca zamieszkania dzieci. W przypadku trzech grup możliwe było zastosowanie dodatkowego kryterium przedziału wiekowego: grupa V – dzieci klas I-II, grupa IV – kl. II 1 dziecko i kl. IV-VI, oraz grupa II – dzieci z kl. 0 i I-III.

W kontroli ustalono, że w badanych latach, liczba uczniów w grupie wychowawczej osiągała wielkości maksymalne: w roku 2013/2014 – 28, w roku 2014/2015 – 26, w roku 2015/2016 – 38.

Ustalono, że w roku szkolnym 2015/2016 składy grup wychowawczych, tworzyły dzieci z klas zero do VI. Wyjaśniając sposób planowania pracy w grupie o tak zróżnicowanym wieku, kierownik świetlicy podała, że w praktyce do świetlicy w pierwszej kolejności przychodziły dzieci młodsze, które około godz. 13.00-13.30 odjeżdżały do domu. Dlatego też, pomimo ewidencyjnego stanu grupy i jej struktury wiekowej, było możliwe prowadzenie zajęć odpowiednich dla wieku i zainteresowań dziecka. W porze przejściowej, kiedy przez krótki okres (około godziny) w świetlicy przebywały dzieci młodsze ze starszymi, wychowawcy starali się ukierunkować zajęcia na odrabianie lekcji, czytanie, zajęcia plastyczne, słuchanie muzyki, gry świetlicowe planszowe.

(dowód: akta kontroli str. 9-10, 123-126, 147-153, 191-196, 231-232)

2.1.5.1. W latach 2013 – 2016 roku były opracowane ogólne roczne plany pracy świetlicy, zawierające po 10 zadań, których realizację zaplanowano poprzez zróżnicowane tematycznie zajęcia. Plany te zawierały od dwóch do pięciu tematów w każdym miesiącu.

W dwóch grupach objętych badaniem w II semestrze ww. roku, tj. grupa IV licząca 25 uczniów (klasy IV b, V a, V b, VI a, VI b) i V licząca 25 uczniów (klasy I a, II a, II b) prowadzono przewidziane w planie pracy opiekuńczo-wychowawczej świetlicy zajęcia uwzględniające potrzeby edukacyjne, rozwojowe, możliwości psychofizyczne i rozwijające zainteresowania uczniów. Sporządzony roczny plan pracy zawierał zagadnienia ogólne, które były uszczegółowione w miesięcznych planach pracy świetlicy. Plany pracy świetlicy były wpisane do dzienników wszystkich grup świetlicowych w badanym okresie. Zawierały zagadnienia o tematyce dotyczącej m. in. koleżeństwa i przyjaźni, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, kultywowania tradycji i zwyczajów

1. ¹² Zakres wyjaśnienia był szczegółowo dookreślony brzmieniem: „Które postanowienia planu na 2015/2016 zostały wprowadzone w związku ze zmianą Ustawy w 2014 r. (wskazać, których postanowień nie było w planie na 2013/2014) lub stwierdzić, że zapisy planu na rok szkolny 2015/2016 nie uległy zmianie w porównaniu do planu na rok szkolny 2013/2014. Jeżeli taka sytuacja wystąpiła proszę wyjaśnić przyczyny braku zmian w rocznym planie pracy świetlicy, mimo zmiany ustawy w 2014 r. określającej, jakie potrzeby powinny uwzględniać zajęcia świetlicowe ? ”

świątecznych, zdrowia i higieny, przyrody, historii regionu, kultury, wypoczynku wakacyjnego. Zajęcia grupy V przeznaczone były dla dzieci w wieku 7 – 8 lat, a grupy IV dla dzieci 10 – 12 lat, prowadzono je w miesiącach od lutego do czerwca, co zostało udokumentowane wpisami w dziennikach zajęć w świetlicy szkolnej.

(dowód: akta kontroli str. 60-105, 168-198)

W wyniku kontroli zrealizowanej w dniu 27.10.2016 r., Kurator Oświaty stwierdził, że organizując zajęcia świetlicowe Szkoła uwzględniła następujące potrzeby uczniów: specyfikę czasu pracy rodziców, organizację dojazdu uczniów do Szkoły, uwarunkowania środowiska lokalnego, pomoc w odrabianiu lekcji i specyficzne potrzeby edukacyjne.

(dowód: akta kontroli str. 361-366)

2.1.5.2. W Szkole nie utworzono grup w oparciu o zdiagnozowane potrzeby i zainteresowania.

(dowód: akta kontroli str. 9-10, 123-126, 231-232)

1.1.6. W kwietniu 2016 r., realizowane tematy zajęć świetlicowych w grupach IV i V, były zbieżne z zadaniami wyszczególnionymi w planie świetlicy. W powyższych grupach realizowano następujące zajęcia:

- uwzględniające potrzeby edukacyjne: bieg po zdrowie – propagowanie czynnego wypoczynku, prawa człowieka i prawa ucznia, dbamy o nasze zdrowie – prawidłowe odżywianie się, ubieranie się, znaczenie przyrody w życiu człowieka, wdrażanie do czynnego chronienia środowiska, skutki niszczącej działalności człowieka,
- uwzględniające potrzeby rozwojowe: wyrabianie nawyków higienicznych, wdrażanie do systematycznych ćwiczeń, dbanie o prawidłowe odżywianie się, zachęcanie do czynnego wypoczynku,
- uwzględniające możliwości psychofizyczne: zabawy konstrukcyjne, gry planszowe, układanki,
- rozwijające zainteresowania uczniów: zajęcia plastyczne, muzyczne, komputerowe, sportowe, czytelnicze,
- zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny: zajęcia ogólnorozwojowe, spacer, zabawy ruchowe,
- odrabianie lekcji: nauka własna.

(dowód: akta kontroli str. 179-190, 202-210)

2.1.6.1. – 2.1.6.2. W latach objętych kontrolą wszystkie grupy świetlicowe utworzono bez uwzględnienia kryterium zdiagnozowanych potrzeb i zainteresowań uczniów. W objętych analizą grupach IV i V tematy zajęć świetlicowych wpisywały się w zadania ujęte w rocznym planie pracy. Z zapisów w dziennikach zajęć obu grup świetlicowych wynika, że zajęcia były różnicowane. Na przykład w dniu:

- 01 kwietnia, grupa V: gry planszowe, zabawy klockami, minikoszykówka – gra zespołowa, powiedzenia i przysłowia związane ze zdrowiem, a grupa IV: zabawy ogólnorozwojowe na szkolnym placu zabaw, karta praw człowieka i praw ucznia,

- 11 kwietnia, grupa V: gry planszowe, zabawy klockami, poranna gimnastyka gwarancją zdrowia, ćwiczenia na rozbudzenie ciała, wyjaśnienie pojęć: higiena poranna i wieczorna, toaleta, gry i zabawy rzutne (dwa ognie, podaj dalej), a grupa IV: wyszukiwanie praw dziecka w internecie, dlaczego należy zapisywać prawa w specjalnych dokumentach i do czego to jest potrzebne (rozmowa), zabawy i gry zręcznościowe na wolnym powietrzu,

- 29 kwietnia, grupa V: gry dydaktyczne, krzyżówki, kolorowanki, udział w apelu z okazji ogłoszenia Konstytucji 3 Maja, zabawy z piłką w sali gimnastycznej, a grupa IV: skutki niszczącej działalności człowieka, ruch zapobiega wadom postawy, prawidłowy rozwój organizmu.

(dowód: akta kontroli str. 9-10, 60-105, 173-190, 197-198, 202-210)

W wyniku kontroli przeprowadzonej przez Kuratora Oświaty, w dniu 27.10.2016 r., zalecono, by świetlica zapewniała zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne, w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie lekcji.

(dowód: akta kontroli str. 361-366)

2.2. W wyniku przeprowadzonych oględzin warunków lokalowych i wyposażenia wykorzystywanych przy prowadzeniu zajęć świetlicowych, stwierdzono, że były one odpowiednie do prowadzonych zajęć, i tak:

1) zajęcia z grupą V odbywały się w pomieszczeniu świetlicy szkolnej oznaczonym nr 006. W świetlicy obecne były dzieci z klas lekcyjnych III a i III b. W „Dzienniku zajęć w świetlicy szkolnej” zanotowany był temat: „Dlaczego dziadkowie są tak ważni w życiu dziecka. Portret babci i dziadka. Malowanie kredkami”. Dzieci zajmowały miejsca na krzesłach przy stołach w świetlicy, na których znajdowały się kartony rysunkowe, kredki pastelowe, kredki woskowe, ołówki. Odczytane zostały wiersze o babci (w tym m.in. „Abecadło dla babci”), redagowane były życzenia dla babci. Przeprowadzona została rozmowa na temat roli dziadka w życiu dziecka, w której dzieci wypowiadały się o swoich relacjach z dziadkami. Elementem lekcji były także zajęcia plastyczne, w ramach których dzieci rysowały portrety babci i dziadka,

2) zajęcia z grupą IV odbywały się w pomieszczeniu szkolnym oznaczonym nr 108 (tj. w pracowni komputerowej) W zajęciach uczestniczyły dzieci z klas lekcyjnych IV, V i VI. W „Dzienniku zajęć w świetlicy szkolnej” zanotowany był temat: „Wyrabianie szacunku dla osób starszych. Znaczenie osób starszych w naszych rodzinach. Historia Dnia Babci i Dnia Dziadka - zajęcia w sali komputerowej”. Zajęcia prowadzone były w pracowni komputerowej, w której znajdowało się 19 stanowisk komputerowych, z których każde wyposażone było w stół komputerowy, krzesło obrotowe, zestaw komputerowy, składający się z monitora, komputera stacjonarnego, klawiatury i myszy. W pracowni znajdował się także projektor multimedialny i centralnie ustawiona tablica interaktywna. Dzieci zajmowały miejsca przy stanowiskach komputerowych. Zajęcia rozpoczęły się prezentacją medialną na temat „Historii Dnia Babci i Dnia Dziadka”. Następnie w wyszukiwarce internetowej dzieci odnajdywały adresy stron związanych z tematem Dnia Babci i Dnia Dziadka (np. w Wikipedii, odnajdywały wzory okolicznościowych życzeń dla babci i dziadka, okolicznościowe wiersze, itp.). Na koniec zajęć dzieci opracowywały graficzny projekt laurki, adresowanej do babci i dziadka.

(dowód: akta kontroli str. 211-217)

2.3. Zbadano czas obecności uczniów w świetlicy i w Szkole w okresie od 4 do 8 kwietnia 2016 r.¹³

Łączny czas pobytu uczniów w świetlicy w ciągu tygodnia, w okresie od 4 do 8 kwietnia 2016 r., dla losowo wybranych 32 uczniów (co stanowi 20%, spośród 159 wszystkich zapisanych do świetlicy uczniów) wynosił 159 godzin. Każda z 32 osób w ww. okresie przebywała w świetlicy następującą liczbę godzin: pojedyncze osoby – 1, 7, 10, 11, 12, trzy osoby – 2, 5, 6, 8, siedem osób – 3, cztery osoby – 4, dwie osoby – 9.

W badanej grupie:

- 16 osób stanowili uczniowie z klas I – III, których łączny czas pobytu w świetlicy, w ww. okresie wynosił 90 godzin. Każdy z nich przebywał w świetlicy następującą liczbę godzin: pojedyncze osoby – 1, 6, 7, 10, 11, dwie osoby – 2, 3, 9, trzy osoby – 4, 5,
- 11 osób stanowili uczniowie z klas IV – VI, których łączny czas pobytu w świetlicy, w ww. okresie wynosił 52 godziny. Każdy z nich przebywał w świetlicy następującą liczbę godzin: pojedyncza osoba – 4, cztery osoby – 3, dwie osoby – 6, trzy osoby – 8,
- 4 osoby stanowili uczniowie klas zerowych, których łączny czas pobytu w świetlicy, w ww. okresie wynosił 17 godzin. Każdy z nich przebywał w świetlicy następującą liczbę godzin: pojedyncze osoby – 3, 12, 2.

¹³ ze względu na sprawdzian klas szóstych i dzień wolny od zajęć w Szkole, badaniem nie objęto 5 kwietnia 2016 r.

W roku 2015/2016, do świetlicy szkolnej zapisanych było 159 uczniów. Łączny czas pobytu losowo wybranej grupy 32 uczniów w świetlicy, w okresie od 4 do 8 kwietnia 2016 r. wynosił 159 godzin. W tym samym czasie ww. grupa uczniów przebywała w Szkole łącznie 604 godziny. Łączna obecność uczniów na lekcjach i zajęciach świetlicowych wynosiła 763 godziny. Stwierdzono, że udział zajęć świetlicowych w łącznym czasie pobytu w Szkole - w ww. okresie - wynosił 20,84%.

(dowód: akta kontroli str.197-198, 218-230)

Analizą objęto każdą godzinę zajęć wszystkich uczniów zapisanych do świetlicy (we wszystkich grupach wychowawczych) łącznie 159 osób za okres 29 lutego – 4 marzec 2016 r. i 4 – 8 kwietnia 2016 r., pod kątem sprawdzenia ilości uczestniczących w nich uczniów i nauczycieli sprawujących w tym czasie nad nimi opiekę. Badanie wykazało, że w ww. okresach czasu liczba uczniów pozostających pod opieką jednego nauczyciela nie przekroczyła dopuszczalnej ilości 25 osób. Maksymalna liczba uczniów pozostająca pod opieką jednego nauczyciela w tym okresie czasu wynosiła 24 osoby¹⁴. Nie stwierdzono obecności uczniów na zajęciach świetlicowych z tytułu zastępstw, tj. pod nieobecność nauczyciela danego przedmiotu, z powodu której nie odbyła się lekcja.

Ogółem 33 uczniów przez cały tydzień nie było obecnych na zajęciach świetlicowych. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że w badanych okresach, wśród dzieci zapisanych do świetlicy, są takie, które będąc w szkole na zajęciach lekcyjnych, nie korzystały z zajęć świetlicowych, mimo iż były na takie zajęcia wpisane. Są to przypadki, kiedy dzieci odbierane były wcześniej, albo przez samych rodziców, albo przez dziadków. Ww. procedura jest dopuszczalna przez szkołę.

W wyniku oględzin podczas, których co godzinę począwszy od godziny 8.00 do końca pracy świetlicy sprawdzono ilość dzieci uczestniczących w zajęciach świetlicowych i ilość nauczycieli sprawujących nad nimi opiekę wykazały, iż nie została przekroczona ilość 25 uczniów (maksymalnie 19 uczniów) w trakcie zajęć świetlicowych będących pod opieką jednego nauczyciela.

Ogółem w dniu 19.12.2016 r. (tj. w dacie niniejszych oględzin) liczba uczniów nieobecnych w świetlicy wyniosła 52, z czego 10 nie miało obecności na zajęciach lekcyjnych. Brakujące przypadki 42 uczniów to: wcześniejszy odwóz do domu – 20, zwolnienie przez rodzica – 8, obecnych na kółku – 9, wcześniejszy odbiór przez rodzica/opiekuna – 5.

Kierownik świetlicy, wyjaśniając:

- czy w świetlicy są opracowane procedury wobec ucznia korzystającego z zajęć w świetlicy szkolnej dotyczące przekazywania go przez nauczyciela kończącego zajęcia lekcyjne, wychowawcy prowadzącemu zajęcia w świetlicy, w jaki sposób to się odbywa, czy uczeń samodzielnie musi przejść z pomieszczenia lekcyjnego do pomieszczenia świetlicy, czy też jest odprowadzany przez nauczyciela do pomieszczenia świetlicy szkolnej, podała, że w Szkole nie ma opracowanych procedur przekazywania ucznia korzystającego z zajęć w świetlicy szkolnej przez nauczyciela kończącego zajęcia lekcyjne, wychowawcy prowadzącemu zajęcia w świetlicy. Na początku każdego roku szkolnego przez okres około dwóch miesięcy (wrzesień-październik) najmłodsze dzieci (z klas pierwszych) są przyprowadzane przez nauczyciela kończącego lekcje do świetlicy. Wszystkie pozostałe dzieci, oraz te z pierwszych klas, po około dwóch miesiącach są na tyle samodzielne, że same przechodzą z klas lekcyjnych do świetlicy szkolnej;

- czy wychowawca w świetlicy szkolnej posiada wiedzę o normatywnej liczbie dzieci jaka powinna przebywać w świetlicy szkolnej w danym dniu/godzinie (czy może się zorientować, kiedy brakuje mu jakiegoś dziecka, które mogło uczestniczyć w zajęciach lekcyjnych i powinno być w świetlicy), podała, że Wychowawca w świetlicy odnotowuje w dzienniku świetlicy obecność tych dzieci, które faktycznie przyszły do świetlicy. Tenże wychowawca nie ma możliwości ustalenia normatywnej liczby dzieci (tj. liczby dzieci, które uczestniczyły w zajęciach lekcyjnych i powinny kontynuować swój pobyt w Szkole na zajęciach w świetlicy) ponieważ nie może pozostawić ich bez opieki na czas niezbędny do ustalenia w dzienniku lekcyjnym stanu obecności uczniów.

¹⁴ 04.04.2016 godz. 10.20-10.50, 06.04.2016 godz. 10.20-10.50, 07.04.2016 godz. 10.20-10.50 i 12.30-13.30, 08.04.2016 godz. 10.20-10.50, 29.02.2016 godz. 10.20-10.50, 01.03.2016 godz. 10.20-10.50, 02.03.2016 godz. 10.20-10.50, 03.03.2016 godz. 10.20-10.50 i 04.03.2016 godz. 10.20-10.50.

(dowód: akta kontroli str. 147-153, 218-230, 233-239, 252-253)

2.4. W latach objętych kontrolą w świetlicy szkolnej prowadzono dzienniki w wersji papierowej według wzoru opracowanego na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2010 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji*¹⁵, odrębnie dla każdej grupy. Ustalono, że do dzienników zajęć w świetlicy szkolnej wpisywano (zgodnie z §11 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. *w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji*¹⁶) plan pracy świetlicy na dany rok szkolny, imiona i nazwiska uczniów korzystających ze świetlicy oraz oddział, do którego uczęszczają, a także tematy przeprowadzonych zajęć, oraz odnotowywano obecność uczniów na poszczególnych godzinach zajęć. Przeprowadzenie zajęć wychowawca świetlicy potwierdzał podpisem.

Ustalono, że w dziennikach wpisywano także informacje niewymagane ww. przepisem, tj. m. in. dotyczące kwestii rozwojowo-zdrowotnych w odniesieniu do poszczególnych uczniów, np. alergia, noszenie wkładki ortopedycznej, alergia na owoce drobno-pestkowe, alergia na roztocza, dieta bezsolna, wada wzroku, autyzm, krwotoki z nosa, numery telefonów rodziców, wykaz osób odbierających dzieci ze świetlicy i fakt korzystania z obiadu w stołówce szkolnej. Do wniosków o przyjęcie dziecka do świetlicy nie było załączanej zgody rodziców m. in. na przetwarzanie danych osobowych, w myśl przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych*¹⁷, art. 23 ust. 1 pkt 1.

(dowód: akta kontroli str. 12-13, 147-153, 179-190, 197-198)

2.5. Kierownik Szkoły podała, że dokumentacja szkoły nie określa obowiązku dokonywania oceny realizacji planu świetlicy i tym samym nie wskazuje kto i w jakiej formie tego dokonuje. Szkoła nie wprowadziła odrębnej procedury monitorowania zajęć prowadzonych w świetlicy (tj. zbierania obiektywnych dowodów, że zajęcia są dobrze realizowane). Z powyższych przyczyn w latach 2014/2015 i 2015/2016 nie dokonywano oceny realizacji planu świetlicy. Elementy oceniające realizację tego planu pojawiały się na posiedzeniach Rady Pedagogicznej, gdzie w formie ustnej wychowawcy przedstawiali zakres realizacji swoich zadań. W tym okresie realizacja planu świetlicy nie była objęta planem nadzoru pedagogicznego.

Dyrektor Szkoły podała, że od czasu przyjęcia obowiązków dyrektora Szkoły, tj. od 01.09.2016 r., nie zostały jej przekazane żadne ewentualne, wcześniejsze regulacje wewnętrzne podejmowane przez poprzednią dyrekcję. Stąd, też nie ma wiedzy, czy jakieś regulacje dotyczące organizacji i realizacji zadań w Szkole, w ogóle były podejmowane. *Rozważam podjęcie regulacji w zakresie funkcjonowania świetlicy szkolnej, ale wymaga to odpowiedniego czasu. Dotychczasowy okres czterech miesięcy, był zbyt krótki na podjęcie tak istotnych rozstrzygnięć. Może uda się je opracować i wdrożyć przed nowym rokiem szkolnym 2017/2018.*

W protokole nr 9/2015 z posiedzenia Rady Pedagogicznej Szkoły, z dnia 30.06.2015 r., stwierdzono m.in., że *świetlica realizowała założone zadania dydaktyczno-gospodarcze. W ramach realizacji zadań dydaktycznych uczniowie odrabiali zadania domowe, uczestniczyli w zajęciach doskonalących umiejętność czytania ze zrozumieniem wzbogaconym o słuchanie cytowanych tekstów literatury*

¹⁵ Dz. U. z roku 2010 Nr 156, poz. 1074.

¹⁶ Dz. U. z 2014 r., poz. 1170, ze zm.

¹⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 922 ze zm.

dziecięcej. Uczniowie korzystali z gier dydaktycznych, które rozwijają pamięć, spostrzegawczość, logiczne myślenie (...).

W protokole nr 21/2016 z posiedzenia Rady Pedagogicznej Szkoły, z dnia 30.06.2016 r., stwierdzono m.in. (tak samo jak w roku poprzednim), że *światlica realizowała założone zadania dydaktyczno-gospodarcze. W ramach realizacji zadań dydaktycznych uczniowie odrabiali zadania domowe, uczestniczyli w zajęciach doskonalących umiejętność czytania ze zrozumieniem wzbogaconym o słuchanie cytowanych tekstów literatury dziecięcej. Uczniowie korzystali z gier dydaktycznych, które rozwijają pamięć, spostrzegawczość, logiczne myślenie (...).*

W treści obydwu protokołów wychowawcy świetlicy deklarowali, że tematy planu świetlicy zostały zrealizowane.

W ocenie kierownika świetlicy i wychowawców, w świetlicy należałoby:

- zatrudnić asystentów wychowawców świetlic, aby była większa możliwość prowadzenia zajęć dostosowanych do możliwości psychofizycznych uczniów,
- zwiększyć ilość zajęć rekreacyjno-sportowych szczególnie w okresie zimowym,
- doposażyć świetlicę w odpowiednie meble, które służyłyby dzieciom zarówno do pracy jak i do odpoczynku, np. sofę, matę, poduchy, skrzynie, szafki,
- zakupić pomoce dydaktyczne, które sprzyjałyby rozwojowi zdolności poznawczych, emocjonalnych, edukacyjnych, budziły zaniepokojenie i zainteresowanie, np. gry planszowe, układanki, puzzle, klocki, ramki do ćwiczeń,
- zakupić sprzęt sportowy i zabawki, które urozmaicałyby zajęcia lub zabawę dzieci, np. bujaczki, wałki, zestawy piankowe,
- doposażyć szkolny plac zabaw w bardziej urozmaicony sprzęt rekreacyjny, aby gwarantował dzieciom zarówno zabawę, jak też rozwój fizyczny, np. drabinki, mini siłownia, domki, piaskownica.

W ocenie dyrektora szkoły nie zostały zrealizowane zmiany w zakresie wyposażenia, z uwagi na brak środków finansowych. W dokumentacji szkoły nie ma korespondencji z przed 01.09.2016 r. adresowanej do Urzędu Gminy w sprawie zapewnienia środków finansowych na ten przedmiotowy cel. *Po dacie 01.09.2016 r. (odkąd pełnię funkcję dyrektora tej szkoły) wielokrotnie sygnalizowałam w komórce organizacyjnej Urzędu Gminy w Dubiecku właściwej ds. oświaty o zabezpieczenie funduszy na wyposażenie świetlicy. Otrzymałam słowną deklarację, że jeżeli wydatki na bieżące utrzymanie szkoły będą niższe od planowanych to różnicę będę mogła przeznaczyć na doposażenie świetlicy szkolnej.*

(dowód: akta kontroli str. 115-116, 123-126, 240-251)

Ustalono nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgodnie z § 7 ust. 2 załącznika nr 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹⁸ liczebność grupy wychowawczej nie powinna przekraczać 25 uczniów.

W kontroli ustalono, że w badanych latach, liczba uczniów w grupie wychowawczej osiągała wielkości maksymalne: w roku 2013/2014 – 28, w roku 2014/2015 – 26, w roku 2015/2016 – 38.

Kierownik świetlicy wyjaśniając, dlaczego liczby uczniów w utworzonych grupach wychowawczych przekraczały dopuszczalny próg 25, podała, że *tworzenie grup wychowawczych, których stan osobowy przekraczał 25 uczniów, było wynikiem niedoboru etatów na stanowisku wychowawców do faktycznej liczby dzieci zgłoszonych na zajęcia świetlicowe, którymi Szkoła musiała się zaopiekować po skończonych godzinach lekcyjnych. Wskaźnik etatyzacji wychowawców wyrażający się wielkością od 3,5 do 3,65, uniemożliwiał dokonywanie bardziej szczegółowych podziałów. W związku z tym, że w skład tych grup wchodziły dzieci od klas zerowych do klas VI, występowała duża rotacyjność dzieci w świetlicy (wcześniejszy odjazd dzieci z klas 0-III, oraz późniejsze zakończeniem godzin lekcyjnych dzieci*

¹⁸ Dz. U. Nr 61, poz. 624, ze zm.

z klas IV-VI). Stąd też sytuację, w których pod opieką jednego wychowawcy mogło pozostawać więcej aniżeli 25 uczniów, były sporadyczne i krótkotrwałe. Szkoła nie miała możliwości doetatyzowania stanowisk wychowawców do realnych potrzeb.

(dowód: akta kontroli str. 9,10, 147-153)

2. Nieprawidłowość polegająca na ujmowaniu w dzienniku zajęć w świetlicy danych niewymienionych w § 11 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki w sprawie dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji¹⁹, m.in. danych kontaktowych do opiekunów prawnych dziecka, ich adresu zamieszkania, czy danych dotyczących stanu zdrowia ucznia

Kierownik świetlicy odnosząc się do zapisywania w dziennikach powyższych informacji, podała, że informacje wrażliwe o uczniach, tj. numery telefonów, korzystanie z posiłków, osoby odbierające dziecko ze świetlicy, informacje o problemach rozwojowo-zdrowotnych, wpisywane do Dzienników zajęć świetlicowych były wykorzystywane za zgodą rodziców, udzieloną na „Karcie zgłoszenia do świetlicy”, tylko i wyłącznie na potrzeby kontaktu z rodzicem, w sytuacji nagłej dotyczącej np. stanu zdrowia, niezgłoszenia się rodzica po dziecko, bądź jego spóźnienie. W każdym przypadku faktyczne przetwarzanie tych danych osobowych odbywało się za wiedzą i zgodą rodziców, a uchybieniem formalnym w tym zakresie jest tylko brak załączonej zgody rodziców na ich przetwarzanie, z powołaniem przepisów ustawy o ochronie danych osobowych.

(dowód: akta kontroli str. 12-13, 147-153, 179-190, 197-198)

Ocena cząstkowa

Szkoła diagnozowała potrzeby edukacyjne i rozwojowe oraz zainteresowania uczniów, ale na tej podstawie nie utworzyła grup wychowawczych. Szkoła prowadziła zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne, rozwojowe oraz zainteresowania uczniów, ale nie były one skierowane do grup wychowawczych, tylko do wszystkich uczniów obecnych na danych zajęciach.

W ocenie Kuratora Oświaty prowadzone zajęcia świetlicowe rozwijają zainteresowania uczniów takie jak: plastyczne, sportowe, informatyczne i czytelnicze.

W szkole przestrzegano zasadę, aby pod opieką jednego nauczyciela nie pozostawało więcej niż 25 uczniów.

3. Sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem świetlic szkolnych.

Opis stanu
faktycznego

3.1. Nadzór pedagogiczny prowadzony przez Dyrektora Szkoły w roku 2014/2015 nie obejmował świetlicy szkolnej.

W roku 2015/2016 Dyrektor Szkoły prowadził nadzór pedagogiczny funkcjonowania świetlicy szkolnej, w zakresie:

- planu nadzoru pedagogicznego,
 - kart kontroli dokumentacji wychowawcy świetlicy,
 - dzienników zajęć świetlicy szkolnej,
 - sprawozdania z przeprowadzonego nadzoru pedagogicznego,
- w wyniku którego nie dokonał i nie określił ustaleń i zaleceń.

3.2. Dyrektor Szkoły podała, że w okresie od stycznia 2014 r. do chwili obecnej, organ prowadzący nie sprawdzał warunków prowadzenia zajęć świetlicowych, jej wyposażenia i nie wyodrębniał w planach finansowych środków na jej działalność. Środki finansowe na wyposażenie i funkcjonowanie świetlicy ujęto w ogólnym planie finansowym szkoły.

¹⁹ Dz.U. z 2014 r., poz. 1170 ze zm., zwane dalej: rozporządzenie w sprawie dokumentacji.

3.3. W badanych latach Kurator Oświaty w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, dwukrotnie dokonał kontroli:

- w dniu 18.04.2016 r. w zakresie *prawidłowości organizacji pracy świetlicy szkolnej zorganizowanej w publicznej szkole podstawowej*, gdzie w spostrzeżeniach kontrolującego *świetlica szkolna zajmuje pomieszczenia bardzo dobrze wyposażone w sprzęt dydaktyczny, multimedialny, zabawki, instrumenty muzyczne, przybory szkolne itd. (...) Zarówno dzieci jak ich rodzice są zainteresowani i zadowoleni*

z opieki świetlicowej. W wyniku tej kontroli nie wydał zaleceń, oraz

- w dniu 27.10.2016 r., w zakresie *prawidłowości organizacji, prowadzenia i wyposażenia świetlicy szkolnej*, wyniku której sformułował zalecenie by *świetlica w szkole podstawowej oraz szkole prowadzącej kształcenie specjalne, o której mowa w art. 71b ust. 1 ustawy o systemie oświaty, zapewniała zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne, w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie lekcji (art. 67 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty – Dz. U. 2015.2156 ze zm.) z terminem realizacji od zaraz.*²⁰

(dowód: akta kontroli: 254-257, 361-366)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, Najwyższa Izba Kontroli nie stwierdziła nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Dyrektor Szkoły nie sprawował nadzoru nad funkcjonowaniem świetlicy szkolnej. Nie opracował planu nadzoru pedagogicznego świetlicy. Nadzór pedagogiczny w tym zakresie, dwukrotnie realizował Kurator Oświaty, w formie kontroli, w wyniku których w jednym przypadku nie sformułował wniosków i w jednym przypadku zlecił by zajęcia świetlicowe uwzględniały potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²¹, wnosi o:

1. Zapewnienie, by wielkość grup wychowawczych nie przekraczała liczebności 25 uczniów.

2. Nieuieszczanie w dzienniku zajęć w świetlicy danych innych niż wymienione w § 11 rozporządzenia w sprawie dokumentacji oraz wprowadzenie procedur umożliwiających wychowawcy świetlicy szybkie pozyskanie niezbędnych informacji o uczestniku tych zajęć.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

²⁰ W przyczynach stwierdzonych nieprawidłowości Kurator podał m.in., „nie przeprowadzono diagnozy potrzeb i zainteresowań”. Kontrola Kuratora była w dacie 27.10.2016 r. Kierownik świetlicy sporządził dokument „Diagnozy potrzeb świetlicy” na rok szkolny 2016/2017, w dniu 06.11.2016 r., stąd też w okoliczności trwania tej kontroli nie dysponował nim.

²¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia stycznia 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

Wilhelm Dmytrów
główny specjalista k.p.

.....
podpis

.....
podpis